

Оригиналан научни рад
Примљен: 5. марта 2018.
Прихваћен: 23. новембра 2018.

УДК 327(47:597)"1948/1956"
327(497.1:47)"1948/1956"
327(497.1:597)"1948/1956"
COBISS.SR-ID 275292684

Проф. др. Игор Н. Селиванов

КАТЕДРА ОПШТЕ ИСТОРИЈЕ
ИСТОРИЈСКИ ФАКУЛТЕТ КУРСКОГ ДРЖАВНОГ УНИВЕРЗИТЕТА
КУРСК (РУСКА ФЕДЕРАЦИЈА)
e-mail: ivan13117@yandex.ru

„ЈУГОСЛОВЕНСКИ ФАКТОР” У СОВЈЕТСКО-ВИЈЕТНАМСКИМ ОДНОСИМА 1948–1956

АПСТРАКТ: У чланку се разматра мало истражено питање утицаја особене позиције Југославије и њеног лидера Јосипа Броза Тита на процес успостављања и развијања односа Совјетског Савеза са Демократском Републиком Вијетнам. Истраживање догађаја почиње од момента почетка совјетско-југословенског конфликта до успоставе пријатељских односа између СССР-а и Југославије.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: међународни односи, Југославија, СССР, Северни Вијетнам, Хо Ши Мин, Стаљин, Хрушчов, Тито

Контакти међу земљама које су се изјасниле о свом политичком избору у корист изградње социјализма¹, јављају се као важан део историје међународних односа у спољној политици у новије време. Везивно ткиво и главни иницијатор формирања „лагера социјализма” био је Совјетски Савез 1945–1953. г., што чврсто асоцира

¹ У совјетској политичкој фразеологији средине четрдесетих и почетка педесетих година – „земље народне демократије”.

на фигуру Стаљина као неоспорног лидера међународног комунистичког и радничког покрета.

Прво осипање у његовој организацији десило се у пролеће-лето 1948. г., када је један из харизматичних комунистичких лидера одбио да се потчини Стаљиновом диктату – лидер Југославије Јосип Броз Тито, који је због тога, заједно са својим сарадницима, навукао гнев совјетског вође.

Како год се односили данас према Титу и његовој улози у историјској судбини народа Југославије, у том тренутку он лично, као и курс даљег развоја земље, имали су подршку значајног дела популације. Не видевши то, Стаљин је починио огромну грешку. Чак и представници југословенских народа који нису осећали симпатије према новим комунистичким лидерима, пред лицем потенцијалне спољне опасности у виду стаљинистичког режима били су принуђени да се окупе око сопственог диктатора, који се по методама руковођења и чувања власти није много разликовао од свог „московског непријатеља”. Како је касније у једном од својих радова писао познати југословенски политичар-дисидент Милован Ђилас, „народи Југославије тада су допали у такву ситуацију, у којој је заштита своје партије, такође тоталитарне, постала равна заштити државне независности и националне самобитности”².

Више од тога, Стаљин је решио да против Тита и Југославије покрене практично све остале земље „народних демократија”, а такође комунистичке и радничке партије у земљама са капиталистичким системом. И тај задатак он је у постпуности успео да испуни. Практично нико од комунистичких лидера није ушао у ризик да пође против совјетског вође, без обзира на све очигледнији апсурд оптужби упућених југословенским руководиоцима.

Вијетнам, којим је руководио ауторитативни председник Хо Ши Мин, није био изузетак³. Утврдити какви су били стварни мотиви у градњи односа комунистичких лидера Вијетнама са својим југословенским и совјетским политичким истомишљеницима, због затворености вијетнамских партијских архива, за сада није могуће. Доступни руски и српски архивски материјали омогућују тек разматрање тог проблема у формату „фактора Југославије” у историји односа СССР-а и ДРВ у последњој години живота Стаљина и у периоду

² Милован Ђилас, *Лицо тоталитаризма*. (Москва: Новости, 1992), 7.

³ У августу 1945. године на власт у Вијетнаму, који је од марта 1945. био под јапанском контролом, дошле су присталице независности, које су биле обједињене у широки народни фронт Вијетмин и прогласили су 2. септембра Демократску Републику Вијетнам (ДРВ). Император Бао Даи добровољно се одрекао престола.

„Хрушчовљевог отапања”. То је био главни циљ који је аутор овог чланка поставио, надајући се да ће нови архивски материјал постати доступан у догледној будућности, те омогућити исправке и допуне на предметну тему.

Одређени аспекти овог проблема, у односу на Вијетнам, раније су забележени у низу публикација, заснованих на материјалима Руског државног архива социјално-политичке историје (РГАСПИ), Државног архива Руске Федерације (ГАРФ), као и Архива спољне политике Руске Федерације (АВП РФ)⁴.

Неки нови архивски документи, пре свега из фондова Руског државног архива нове историје (РГАНИ) и Архива Југославије (АЮ) у Београду, недавно су публиковани у заједничком двотомном руско-српском зборнику⁵.

Део докумената који нису ушли у то издање, али су се директно или индиректно односили на тематику односа у троуглу Москва–Ханој–Београд, аутор чланка је успео да идентификује за време рада у Архиву Југославије⁶.

Стаљинов период

До догађаја у пролеће-лето 1948. г., који су довели до раскида до тада наглашених пријатељских контаката Стаљина и Тита, практично ништа није извесно о односима Вијетнама⁷, који је успоставио суверенитет 1945, и федеративне Југославије. У Архиву Југославије аутор је успео да нађе свега два невелика документа. То су телеграми из југословенске дипломатске мисије у Паризу, датирани јануара 1948. и септембра 1949, који се односе на могућност реакције Југославије на раскол Вијетнама и на признавање профранцу-

⁴ Види: И. Н. Селиванов *Сталин, Хо Ши Мин и «дело» Чан Нгок Дана*. (Курск: КГУ, 2014) *Исти*. „Чан Нгок Дан”, *Вопросы истории*, №4, (2013), 50-63; *Исти*.. „Неудавшаяся акция против Хо Ши Мина”, *Вопросы истории*, №2, (2008), 86-111; И. А. Конорева., И. Н. Селиванов, *Документальная история советско-вьетнамских отношений. 1945-1955* (Курск: КГУ, 2016), 191-218.

⁵ *Југославија–СССР. Сусрети и разговори на највишем нивоу руководиоца Југославије и СССР*. Т. 1. 1946–1964. Т. 2. 1965–1980 (Београд: Архив Југославије, 2014–2016).

⁶ Архив Југославије. Ф. 837. Кабинет председника републике (Још-АЈ-837. КРР).

⁷ Од 1949. године на територији Вијетнама била је проглашена још једна творевина – Држава Вијетнам, која се налазила под контролом Француске. Подела земље одржала се до обједињења северног и јужног дела Вијетнама у једну државу – Социјалистичку Републику Вијетнам (СРВ), 1976. године.

ски настројеног режима императора Бао Даја⁸. У то време Француска је била веома заинтересована да режим Бао Даја у Вијетнаму, који је она контролисала, добије међународно признање, те је разаслала одговарајуће поруке руководством разних земаља света. Југословенско руководство је решило да буде опрезно и чекало је да види како ће се развијати догађаји око Вијетнама.

У јануару 1950. Совјетски Савез, следећи комунистичку Кину, признао је руководство Хо Ши Мина као јединствено закониту на територији Вијетнама. То су убрзо урадили и њихови савезници из „народно-демократског” лагера. Југославија је такође решила да се придружи својим бившим савезницима, а сада невољницима. Лидери ДРВ су били стављени пред веома сложен избор.

Да би се у општим цртама објаснило шта је претходило тој дилеми непходно је у кратким цртама додирнути југословенско-вијетнамске контакте.

Немамо информације о томе да ли су се до почетка совјетско-југословенског конфликта лидери две земље, који су се тридесетих година налазили у Москви, Јосип Броз Тито (Тито, Валтер)⁹ и Хо Ши Мин (Нгуен Аи Куок, Ај-Квак, Лин) лично познавали¹⁰. Извесно је само једно, да Тито и Хо Ши Мин ни у „коминтерновском” периоду, ни касније, нису тежили да међу својим сарадницима стекну репутацију истакнутих теоретичара марксизма-лењинизма. Притом су постали његови интерпретатори, прилагођавајући се специфичности својих држава и понешто „исправљајући”, у зависности од неких прагматичних интереса, који су приказивани као „општенационални”. Њихов ауторитет међу истомишљеницима на светској јавној сцени у првом реду се заснивао на репутацији умешних партизанских руководиоца, за време (Тито) и после окончања (Хо Ши Мин) Другог светског рата.

После доласка на власт у својим земљама, ни један ни други нису себе позиционирали у односу на спољни свет у улози руководиоца комунистичких партија, већ су стремили да иступају у улози општенационалних лидера. Комунистичка партија Југославије трудила се да благо публикује своју власт у земљи, а комунистичка

⁸ АЈ-837. KPR. I-3-b/994-1.

⁹ О периоду Титовог живота у Москви више: Н. В. Бондарев, *Загадка Тито: Московские годы Иосипа Броза (1935–1937 гг.)* (Москва: ФИБ, 2012).

¹⁰ Налазећи се у СССР-у 1934–1938. године. О делатности Хо Ши Мина у СССР-у више: Н. В. Бондарев, *Загадка Тито: Московские годы Иосипа Броза (1935–1937 гг.)* (Москва: ФИБ, 2012).

партија Индокине је у новембру 1945. дала објаву о формалном самораспуштању¹¹.

Сва та дејства нису одговарала стаљинистичком моделу изградње социјализма, али се Москва из тактичких разлога претварала да се тамо ништа посебно не дешава. Више од тога, у совјетској пропаганди од 1944. до почетка 1948. Тито је представљан као најближи сарадник Стаљина и добио је од њега потпуно слободне руке за измене унутар Југославије и обједињење суседних земаља у „Балканску федерацију”, чиме се Тито активно бавио до раскида односа са Москвом.

Не треба сметнути с ума ни чињеницу да се по иницијативи Кремља у Београду налазио штаб – стан Информационог бироа (у 1947. години) и комунистичких и радничких партија (Коминформ) који је обједињавао низ водећих левих партија европског континента, као и редакција његовог штаманог органа – листа „За трајни мир, за народну демократију!”¹².

Мишљење о пожељности новог органа Комунистичке партије Тито је рекао Стаљину још у априлу 1945. године, за време свог боравка у Москви, и он се са тим сложио. За време следећег (и последњег за Стаљиновог живота) боравка у Москви, у мају-јуну 1946. године, Тито је то питање поново отворио и Стаљин му је поручио да почне припремни рад за стварање такве структуре¹³.

Природно, не само за европске већ и азијатске комунистичке партије пре раскида са Москвом Тита су доживљавале као ауторитативног руководиоца комуниста у једној од „братских” држава, које су стале на пут изградње основа социјализма и који је уживао безрезевну Стаљинову подршку. Како се чини, Хо Ши Мин се придржавао тог мишљења, иако стицајем објективних околности послератна политичка реалност Југославије није била баш најјаснија.

До почетка 1950. године у покушајима разраде сопствене линије индокинеске револуције, различите од „класичне” совјетске варијанте, истомишљеници Хо Ши Мина пре све га су се угледалина искуство комунистичке партије Кине и њеног лидера Мао Цедунга.

¹¹ Компартија Индокине (КПИК) била је образована по иницијативи вијетнамских левих снага у 1930. години из неколико непријатељских, до тог момента комунистичких организација. Године 1941. она је ушла, по иницијативи Хо Ши Мина, у фронт Вијетмин, поставши у њему руководеће језгро.

¹² Престао је да постоји у априлу 1956. године. После раскида Тита са Стаљином штаб Коминформа и његова редакција штампе била је измештена у Букурешт.

¹³ Ю. С. Гиренко, *Сталин-Тито* (Москва: Издательство политической литературы, 1991), 290.

Извесно, да је он у програму партије у Индокине тога времена више пута указивао на неопходност спровођења политике сарадње са националном буржоазијом, остављајући могућност за стварање приватних или мешовитих компанија са учешћем државе. Значајне повластице постојале су и за земљораднике, који су накупили средстава у предузећима „капиталистичког карактера”. Наравно, била је потребна и гаранцијама са њихове стране да то неће нанети штету „вишим интересима” државе¹⁴.

Комунистичка партија Индокине била је спремна и да уђе у „Азијски Интернационал”, који је у фебруару 1949. године разматран у Кини, а чему је тајно присуствовао и Стаљинов дипломата Анастас Микојан¹⁵.

Хо Ши Мин је такође био активни сарадник идеје стварања индокинеске федерације, која је по томе како је замишљена требало да буде варијанта Балканске федерације.

Очигледно је да у замислима Тита које су примењиве за Балкан и Хо Ши Мина у односу на Индокину могуће наћи много тога заједничког.

Но те „теоретске радове” Хо Ши Мина критиковао је Чан Нгок Занј, кандидат за чланство у ЦК КПИК, који је био млађи брат првог генералног секретара ЦК Чан Фуа, који убијеног у тамницама француског колонијалног режима 1931. године. Као званични представник Хо Ши Мина у Француској, он је у августу 1949. самоиницијативно отишао из Париза у Праг, а одатле у Москву, где је послао неколико порука у којима је критиковао теоријску и практичну делатност свога руководства¹⁶.

О суштини његових оптужби биће речи касније, али свакако треба напоменути да је у том тренутку политичка судбина Хо Ши Мина висила о концу јер су оптужбе Чан Нгок Занја биле врло су сличне онима које је годину дана раније Стаљин употребио против Тита. Дакле, он је извештавао да после совјетско-југословенског разлаза Хо Ши Мин и његови истомишљеници нису подржали оптужбе Москве на рачун југословенског лидера, правдајући своју позицију одсуством „поузданих информација” о ономе шта се дешава-

¹⁴ У периоду од децембра 1946. до јуна 1954. присталице Хо Ши Мина водиле су партизански рат са француским експедиционим корпусом и некомунистичким снагама, које су га помагале. Наравно, да би проширили базу социјалне подршке, морали су да дају сличне изјаве и обећања.

¹⁵ Детаљније: И. Н. Селиванов, Сталин, Хо Ши Мин и «дело» Чан Нгок Заня, 104.

¹⁶ РГАСПИ. Ф. 82. Оп. 2. Д. 1157. Детаљније: И. Н. Селиванов „Чан Нгок Дан”, *Вопросы истории*, №4, 2013, 50-63; *Исти, Сталин, Хо Ши Мин и «дело» Чан Нгок Дана* (Курск: КГУ 2014).

ло.(Може се само претпоставити шта је о извештају Чан Нгок Занја мислио Стаљин¹⁷).

После сусрета Стаљина са Хо Ши Мином у фебруару 1950. године, покушаји „теоријског истраживања” вијетамских комуниста су обустављени¹⁸, а совјетски лидер је дао инструкције својим научницима да напишу уџбеник у којем ће бити разјашњени важни делови марксистичко-лењинистичког учења који су применљиви на искуство „вијетнамске револуције”, али и разобличени преступи „Титове клике”¹⁹.

Извесно је да је совјетски вођа недуго пре смрти заједно са својим најближим сарадником Вјачеславом Молотовим правио аграрни програм Партије рада Вијетнама, који је одобрио Хо Ши Мин²⁰.

Ако је веровати мемоарима Н. С. Хрушчова, Стаљин је у разговорима са својим окружењем више пута негативно говорио о Хо Ши Мину, сматрајући, да је Москва „пожурила” са признањем ДРВ у јануару 1950. године²¹. Но званично такви погледи никада нису исказани. Напротив, судећи по руском архивском материјалу, Стаљин и Хо Ши Мин су периодично размењивали похвале и један другом честили празнике²².

Могуће је констатовати да је у време Стаљинове смрти у марту 1953. године Хо Ши Мин био сагласан са оценама о Титу као „реакционару” и „ревизионисти”, главном одступнику од идеала социјализма. Стаљин је за њега постао неоспорни ауторитет, на кога је стављен главни улог ради достизања победе у рату са Французима. Поред тога, Хо Ши Мин се плашио сувише снажног мешања у индо-

¹⁷ О томе да из Вијетнама нису долазила званична саопштења у којима се осуђивала „Титова клика”, сведочи и саопштења у „Правди” за 1948–1949. годину, у којима су се у изобиљу налазили одговарајући материјали из држава „народне демократије”.

¹⁸ У Москви се учврстило убеђење да је Хо Ши Мин веома слаб у марксистичко-лењинистичкој теорији и да прави неопростиве грешке. Види, на пример: РГА-СПИ. Ф. 495. Оп. 228. Д. 1/1 (Досје). Л. 115.

¹⁹ Детаљније: И. Н. Селиванов. „Это будет ценный подарок, который Вы сделаете нашей молодой партии...” (история создания учебного пособия для коммунистов Вьетнама), *Россия и АТР*, №3, 2015, 164–176.

²⁰ Види: И. Н. Селиванов. „Москва - Хо Ши Мин. Контакты 1950–1952”, *Вопросы истории*, №8, 2012.

²¹ Н. С. Хрущев, *Люди. Годы. Власть*. Кн. 3. (Москва: Московские Новости, 1999) 114.

²² Види: И. А., Конорева, И. Н. Селиванов, *Документальная история советско-вьетнамских отношений. 1945–1955*, 57–125. У неким телеграмима Стаљин је Хо Ши Мина називао „другом”, иако је према другим руководиоцима земаља народне демократије користио званично обраћање „господин” (Мао Цедунг, Ракоши, Хоџа и др.)

кинески део суседне Кине, где су на власт 1949. године дошли комунисти са Мао Цедунгом на челу.

Треба такође рећи да је не безначајну улогу у историји земаља социјализма имао „субјективни фактор“, који је укључивао личне карактеристике и животне оријентире њихових виших руководилаца. Југославија и Северни Вијетнам у том односу нису постали изузеци. Дошавши на власт у држави која није богата, Тито (потомак из нижих слојева хрватског народа), по оценама неких његових сарадника, с задовољством је прихватао аристократске манире општења²³. Хо Ши Мин (који је потицао из довољно привилегованих слојева²⁴) је до краја живота водио наглашено аскетски живот²⁵.

Но те различитости нису их делиле у ономе што је најбитније: у градњи тврдох ауторитативних политичких система, чија је фасада прекривена сличностима „демократских“ елемената у условима многонационалне Југославије и готово етнички хомогеног Вијетнама. Совјетски Савез је за обе земље иступао као снажан покровитељ, а не као образац који треба подражавати у изградњи „реалног социјализма“, с обзиром на то да је Тито, рођен у Аустроугарској, умногоме тежио „европским“ вредностима, а Вијетнамац Хо Ши Мин ка њиховим „источним“ варијететима.

У неким радовима, издатим на Западу, садржане су погрешне тврдње да ће после совјетско-југословенског конфликта 1948. године Хо Ши Мин одмах осудити Тита и стати на страну Стаљина²⁶. У стварности није све било тако једнозначно. Подаци из руских архива омогућавају да се у то питање унесу нека битних појашњења.

²³ Његово материјално остварење била је луксузна резиденција на хрватском острву Бриони, парку луксузних аутомобила и великој гардероби цивилних и војних одела. Ово је огорчено писао и говорио један од његових бивших сарадника М. Ђилас, који је веровао да је скала Титовог луксуза превазишла чак и многа краљевска лица и највишу аристократију (на пример: *Литературная газета*. 1990. 31 јануара; *Газета*, 1990, 31. јануара).

²⁴ Још 1923. године Хо Ши Мин је дао интервју совјетском песнику О. Манделштаму, у ком је отворено рекао да су људи из његове класе могли да воде врло удобан живот, али он то није волео, напустио је породицу и постао револуционар. Види: *Огонек*, №39, 1923.

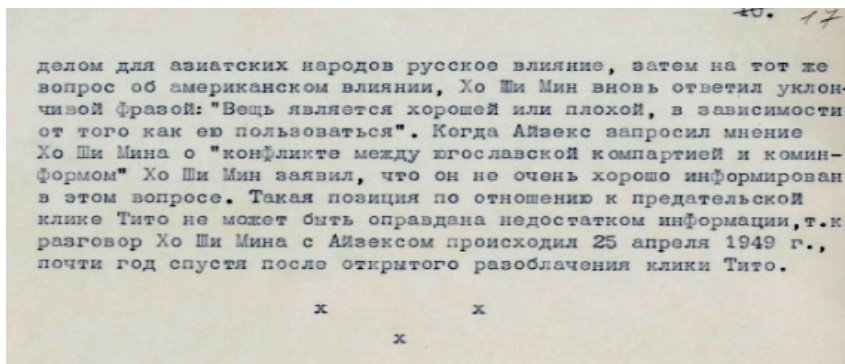
²⁵ До краја педесетих година Хо Ши Мин је живео у скромној чуварској кућици поред дворца – резиденције бившег француског генерал-губернатора, затим је остатак живота провео у специјално изграђеној сојеници. Имао је службени аутомобил *победу*, као поклон од Совјетског Савеза, и одликовао се скромношћу у свакодневном одевању. За разлику од Тита, који се три пута законски женио, имао ћерку и три сина, Хо Ши Мин се није ниједном женио и остао је без потомства.

²⁶ На пример, цитат из рада енглеског историчара Р. Уеста: „Од 1948. године Хо Ши Мин је послушно следио линију Коминформа разобличавања и осуђивања Тита“ (Уест Р., *Тито. Власт силе* (Москва: 2011), гл. 14.

Прва позната реакција руководства ДРВ на совјетско-југословенски раскол односи се на септембар 1948. године, када се на петој конференцији кадрова у извештају секретара ЦК Комунистичке партије Индокине чуло: „Без обзира на то, што су европске компартије значајно зрелије, више зреле и налазе се ближе старијој партији, ВКП(б), они нису могли да избегну непоправљиву ситуацију са југословенском компартјом²⁷ и то због недовољне везе и међусобне помоћи²⁸.

Могуће је претпоставити да је за комунистичко руководство Вијетнама, које је од 1946. године водило борбу против француских колонизатора и њихових помагача, важан био принцип формалног очувања јединства комунистичког покрета и они су у том моменту видели Тита не као „реакционара”, већ политичара који је ставио личне амбиције изнад општих интереса „народно-демократског лагера” (тачније, интереса индокинеске револуције, која је у том моменту била тесно повезана с перспективом моралне и материјалне подршке СССР-а).

У априлу 1949. године, у интервјуу Хо Ши Мина америчком новинару Г. Ајзаку, на питање какво је његово мишљење о конфликту између југословенске комунистичке партије и Коминформа, уследио је неодређен одговор да он не располаже поузданом информацијом о том проблему.

Фрагмент аналитичког извештаја о ситуацији у индокинеској компарији, са оценама позиција Хо Ши Мина у односу на „Титову клику”, састављеној у ЦК ВКП(б), јануара 1950. године(РГАСПИ)

²⁷ Имали су у виду раскид односа међу партијама савезницима СССР-а и компартијама у Западној и Источној Европи и КПЈ, који се догодио средином 1948. године.

²⁸ Цит. по: *Исторический архив*, №2 (2008), 95.

За оцену тог одговора постарали су се у Москви. Један од сарадника ЦК ВКП(б) у белешки вишем начелству известио је да таква изјава, ако није фалсификат западних средстава масовних информација, отвара многа питања. Шта више, разматрајући чињеницу да је до времена интервјуа Хо Ши Мина Ајзаксу прошло већ више од годину дана од разобличења „Титове клике“, овај Хо Ши Минов корак нема оправдања²⁹.

О тој чињеници на крају 1949. и почетку 1950. године није заборавао да извести Чан Нгок Занј у свом извештају Моксви. Он је недвосмислено циљао на то да резолуција Коминформа о Југославији³⁰ даје „сјајну храну за размишљање“ о правој ситуацији у вијетнамском комунистичком покрету³¹.

Порука Чан Нгок Занја отправљена је из Прага у Букурешт главном редактору новина „За трајни мир, за народну демократију!“ П. Ф. Јудину, који по сведочанствима Н. С. Хрушчова био је један од главних криваца за погоршање совјетско-југословенских односа 1947–1948. године³². Он ју је одатле послао у Спољнополитичку комисију ЦК ВКП(б). Може се претпоставити да је искусни партијски радник Јудин на такав начин наставио да надувава „југословенско питање“, ширећи тако и интриге против Хо Ши Мина и тежећи да код Стаљина изазове негативне асоцијације.

Материјал који је послао Чан Нгок Занј је анализиран и на Старом тргу дошли су до закључка да „неки од исказа Хо Ши Мина заиста изазивају збуњеност, па чак и сумњу“. Постоји низ неправилних и политички нетачних исказа Хо Ши Мина, нагласио је аутор једног од аналитичких пасуса, ако они нису изврнуте од буржоаских телеграфских агенција, а због немања поуздане информације директно из Вијетнама, није могуће проверити аутентичност Хо Ши Минових исказа³³.

Какву је претњу могла да представља таква опрезна оцена приликом изградње односа са ДРВ, јасно је из примера Бугарске, Мађарске или Албаније, где су у то време као „агенти Тита“ означени и изложени репресији комунистички радници који су заузимали

²⁹ РГАСПИ. Ф. 82. Оп. 2. Д. 1157. Л. 16–17.

³⁰ Имала се у виду поменута виша резолуција трећег саветовања Коминформа (новембар 1949. године) «Югославская компартия во власти убийц и шпионов», са позивом члановима КПЈ да свргну „Титову клику“.

³¹ И. Н. Селиванов, „Неудавшаяся акция против Хо Ши Мина. Записка Чан Нгок Дана в ЦК ВКП(б), 1950 г.“ *Исторический архив*, №2, (2008), 95.

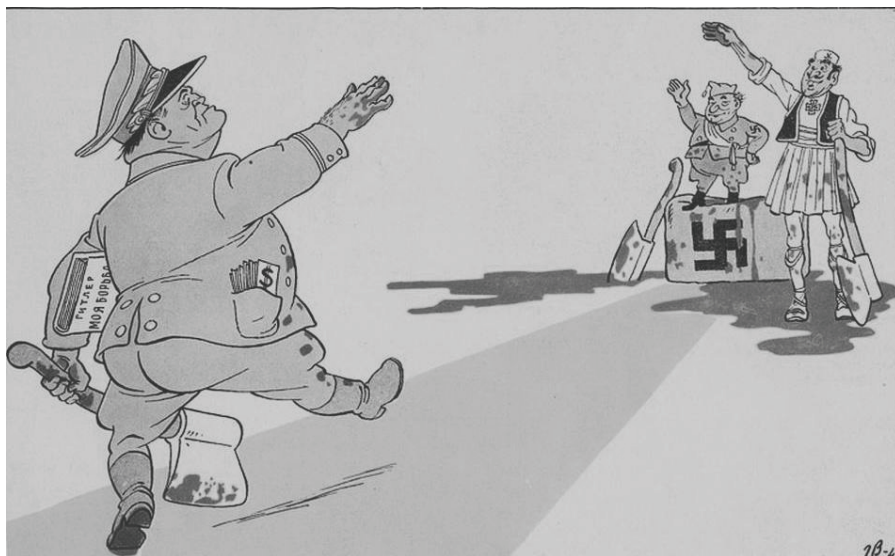
³² Хрущев Н. С., *Люди. Годы. Власть*. Т. 3, 143.

³³ Истакнуто у помоћном тексту.

кључне позиције у својим земљама – Трајчо Костов, Ласло Рајек, Кочи Дзодзе и др.

Гледајући прво из Париза, а затим из Прага, како за сарадњу са Титом оптужују те виђене комунистичке функционере земаља „народне демократије”, Чан Нгок Занј је могао очекивати да Хо Ши Мина може стићи иста таква незавидна судбина³⁴, али он није узео у обзир селективног приступа „вође народа” код таквих питања.

Ситуација је за Хо Ши Мина у тим околностима постајала све сложенија и због тога што су неки западни посматрачи након почетка совјетско-југословенског конфликта у њему, као и у кинеском комунистичком лидеру Мао Цедунгу, почели да гледају потенцијалног „азијатског Тита”. Касније је тој теми у познатим „Папирима Пентагона” био посвећен специјални део о предисторији појаве конфликта у Индокини³⁵.

Совјетска картикатаура из 1949. године „Његов пут”, поводом Титове изјаве да Југославија иде ка социјализму својим путем. Хо Ши Мин је тих дана изјавио да „није информисан” о дешавањима у Југославији.

Долазак Хо Ши Мина у Москву фебруара 1950. године, неколико дана после званичног признања његове владе од Совјетског Са-

³⁴ Сви набројани делатници били су стрељани на оптужбама отворених судова, организованих по принципу московских процеса 1936–1938. године.

³⁵ Види: <http://media.nara.gov/research/pentagon-papers/Pentagon-Papers-Part-I.pdf>.

веза, сусрет са Стаљином и другим члановима совјетског руководства, очигледно је утицао на даље званичне оцене северовијетнамског лидера о ситуацији у Југославији и Титовој делатности. Из неутралне позиције, прешао је на критичку. Врло је вероватно да је Стаљин током аудијенције могао да пита, знајући за оптужбе Чанг Нгок Занја³⁶, какав је Хо Ши Минов став према Титу и његовој политици. И да је рекао да „не зна“, консеквенце би у таквој ситуацији могле бити непредвидиве.

Хо Ши Мина је са ставовима Кремља о Титу могла у потпуности да упозна Вера Васиљева, његова блиска пријатељица из времена Коминтерне, која га је, по неким подацима, „припремала“ за сусрет са Стаљином³⁷.

Стаљин је у току посете Мао Цедунга СССР-у, од децембра 1949. до фебруара 1950, проверавао лојалност кинеског лидера директним питањима о односима према Титу, али је је он упорно одбацивао Стаљинове инсинуације да има симпатија према осрамоћеном југословенском вођи³⁸.

Такође, треба имати у виду да је после тог екстремног „теста“ лојалности, Стаљин од марта 1950. од комунистичке Кине тражио да заступа интересе Совјетског Савеза у односима са ДРВ³⁹.

Директна последица разговора са Стаљином, како је раније речено, било је решење Хо Ши Мина да негативно одговори на Титову иницијативу да се међу два држава успоставе дипломатски односи⁴⁰. И више од тога, сигурно не без сугестија са совјетске стране, почело је зближавање ДРВ са Албанијом, која је била непријатељски настројена према Југославији, и успостављање дипломатских односа међу два земљама. Тако је у лето 1951. године један из ранијих Стаљинових поклоника и истовремено критичара Тита, Е. Хоџа, послао Хо Ши Мину телеграм у ком исказује подршку борби вијетнам-

³⁶ До сусрета са Хо Ши Мином Стаљину су најмање два пута слали извештај о оптужбама Чан Нгок Занја – 31. децембра 1949. и 8. фебруара 1950. године.

³⁷ Детаљније: М. М. Ильинский, *Вьетнамский синдром. Война разведок* (Москва: Эксмо, Яуза, 2005).

³⁸ Види: А. В. Панцов, *Мао Цзедун* (Москва: Молодая гвардия, 2007), 528.

³⁹ Одлука Политбироа ЦК ВКП(б) од 17. марта 1950 (РГАСПИ. Ф. 17. Оп. 3. Д. 1080).

⁴⁰ Таквим неодобравањем одговорио је и Маоцедунг, када је Тито покренуо иницијативу о могућем признавању Југославије. У разговору са Анастасом Микојаном, специјалним представником Стаљина који је посетио резиденцију Мао Цедугна још у фебруару 1949. године, кинески комунистички лидер ставио је Тита са Чжан Готаом, једним од лидера КПК, крајем тридесетих година, који је изгубио у борби за власт у КПК и прешао на страну Чан Кајшеха.

ског народа са француским империјализмом⁴¹. Сигурно ни у том случају нису заобиђене „сугестије” из Москве⁴².

Такође треба приметити да је у марту 1951. године одржан конгрес представника левих снага Вијетнама, Камбоџе и Лаоса, на ком је обзнањено стварање Јединог фронта народа Индокине, који је у потпуности могао да представља почетак процеса образовања већ поменути Индокинеске Федерације, која би обједињавала три државе региона под патронатом Вијетнама. Тај план је постојао код вијетнамских левих снага већ тридесетих година, али стално су наилазили на одбијање Кмера и Лаошана, које таква перспектива није радовала⁴³.

У једном од својих писама Москви Чан Нгок Занј такође је истицао то питање. Он је сматрао да покушајем спровођења до краја идеје „Федеративне републике нових демократија Индокине” (тачније „режима стражара” над Лаосом и Камбоџом, који су независне државе) Хо Ши Мин и његови сарадници терају воду на воденицу „француског империјализма”, који је „у току целог века покушавао да распали расну мржњу” међу индокинеским народима⁴⁴.

Већ смо нагласили да је Стаљин пре почетка совјетско-југословенског конфликта одобрио идеју „Балканске федерације” са престоницом у Београду, у чији је састав требало да уђу Југославија, Румунија, Бугарска и Албанија. Тек средином 1948. године у СССР-у су почели

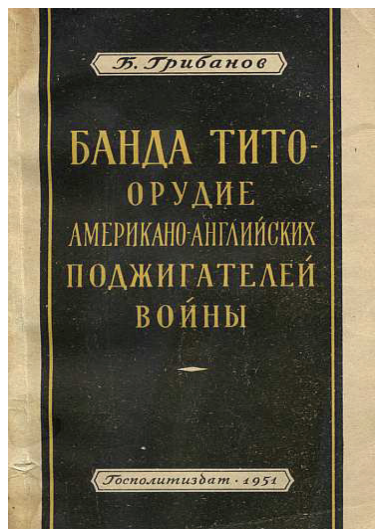
⁴¹ Први текст поруке Хоџе био је публикован у главном албанском партијском листу „Глас народа” 2. септембра 1951. године.

⁴² У ширењу утицаја СССР-а на Албанију под утицајем совјетско-југословенског раскола види: Александар Животић, „Советско-југославски конфликт и укрепление советского влияния в Албании. 1948–1953 гг”, Москва и Восточная Европа. Советско-југославски конфликт и страны советского блока. 1948–1953 гг. *Очерки истории* (Москва: Санкт Петербург, 2017). Такође видети и: Aleksandar Životić, *Jugoslavija, Albanija i velike sile 1945–1961* (Београд: Institut za noviju istoriju Srbije, 2011).

⁴³ Већ у јуну 1951. године била је образована самостална Народно-револуционарна партија Камбоџе, а 1955. Народна партија Лаоса. За разлику од ПТВ, они су радили у илегалу и своје постојање објавили су тек средином седамдесетих година.

⁴⁴ У току 1949. године у Париз је дошао ради студија будући лидер камбоџанских комуниста Салот Сар (Пол Пот). Много година касније, дошавши на власт, он је објавио такозвану „Црну књигу”, у којој је са критичке позиције оцењивао вијетнамске идеје „Индокинеске Федерације” као инструмента успоставе хегемоније над камбоџанским народом (Види: Ministère des Affaires Etrangères du Kampuchea Démocratique. *Livre noir: faits et preuves des actes d'agression et d'annexion du Vietnam contre le Kampuchea* (Phnom Phen. 1978). Као одговор у Ханују публикована је брошура „Историја вијетнамско-кампучанског конфликта”, где је категорички одбациван такав приручник руководства КПИК (Види: *Le conflit Vietnam-Kampuchea* (historique). (Hanoi: 1979). Р. 3–7.

јавно да осуђују ту идеју. Због тога је Стаљина мога да има и негативну асоцијацију поводом „Индокинеске федерације“⁴⁵.

„Светло и Сенка“ 1951. године: нова слика Хо Ши Мина, који пажљиво чита централни партијски лист с великим портретима Лењина и Стаљина на првој страни и корице књиге о Југославији са пригодним називом, издате у Москви.

Главне формалне претензије Москве у односу на Тита крајем 1949. и почетком 1950. године, поред жеље за „интернационализацијом“ Југоисточне Европе путем стварања „Балканске федерације“, била је и оптужба да Тито жели да „раствори“ Компартију Југославије у Народном фронту, те самим да ослаби њену руководећу улогу у друштву. Нешто слично планирали су, применљиво на територији Француске Индокине, и вијетнамски комунисти, створивши, мимо Вијетнама, 1946. године, и фронт Лиен Вјет. И по том питању код Стаљина је могла да се појави негативна асоцијација у односу на Хо Ши Мина.

Постоји и други угао гледања. Њега је је формулисао руски историчар и дипломата Игор Бухаркин. По његовом мишљењу, Стаљин није допустио другачије мишљење при решавању важних пи-

⁴⁵ У 1978. у Пномпену је публикована „црна књига“ о камбоџанско-вијетнамским односима, од сарадника Пола Пота који су се тада налазили на власти, а садржала је бројне факте који, по њиховом мишљењу, сведоче о стремљењу хошиминовског Вијетнама да успостави контролу над Камбоџом. *Livre Noire. Phnom Penh*, 1978. У Вијетнаму су оповргли сличне оптужбе. Види: *Dossier Kampuchea*. Т. 1-3. Hanoi, 1978-1979.

тања. Ипак, по његовим информацијама, није било негативних реакција на решење вијетнамских комуниста да 1951. преименују компартију Индокине у Партију рада. Годину дана пошто је је Комунистичка партија Југославије преобразована у Савез комуниста, уследила је оштра критика тог решења⁴⁶.

Таква преименовања (у партије рада, радника) у била су 1948. години урађена по иницијативи Стаљина у Албанији и Мађарској. У РГАСПИ се налазе одговарајући документи са извештајем Хо Ши Мина у ЦК ВКП(б), да ће он преименовати партију руководећи се баш тим преседанима⁴⁷.

У прилог томе постаје јасно да је „југословенски фактор” не мало утицао на Стаљина приликом избора политике према комунистичким лидерима који су дошли на власт у земљама „народне демократије”. И Хо Ши Мин са својим истомишљеницима у Вијетнаму није био изузетак у тим односима.

„Рани” Хрушчов, Тито и Хо Ши Мин

Негативна позиција у односу на Југославију и њеног вођу у потпуности је природна за живота Стаљина, али је напуштена са новим представницима партијских и државних лидера СССР-а који су 1953–1956. године почели најпре међудржавне, а затим и међупартијске совјетско-југословенске контаката. По мишљењу руског историчара А. Б. Едемског, у глобалним спољнополитичким реалностима процес нормализације совјетско-југословенских контаката имао је важан утицај како на цео међународни систем односа због важног геополитичког положаја Југославије, тако и на односе унутар земаља социјализма⁴⁸.

Лидери држава „народне демократије”, под утицајем нових ветрова из Кремља, морали су да снизе свој „антијугословенски” пламен, а пред Хо Ши Мина, који се нашао у веома неугодном положају,

⁴⁶ И. В. Бухаркин, *н. д.*, 137. По мишљењу Бухаркина, то је сведочио о особеном таленту Хо Ши Мина да се договори са Кремљом о таквим питањима. У ствари, како сведочи једна белешка са заседања Президијума ЦК КПСС 1956, Хо Ши Мин је био против преименовања партије, а Стаљин га је натерао да то уради. Види: Президиум ЦК КПСС. Т. 1 (Москва: РОССПЭН, 2004), 80.

⁴⁷ РГАСПИ. Ф.82. Оп.2. Д. 1157. Л. 85. Види такође реплику Анастаса Микојана при расуђивању пројекта о нацрту извештаја Никите Хрушчова на XX конгресу КПСС. Президиум ЦК КПСС. Т. 1. (Москва: 2004), 80.

⁴⁸ Детаљније: А. Б. Едемский, *От конфликта к нормализации. Советско-югославские отношения в 1953-1956 гг.* (Москва: Наука, 2008), 7.

постављено је питање о успостављању званичних контаката са Југославијом.

Карактеристично је да је Хо Ши Мина, за разлику од лидера других држава „народне демократије“, совјетски руководиоци нису директно информисали о коренитим изменама у односима са Југославијом, који су подвучени током припрема совјетске делегације⁴⁹ (у Вијетнам). Могуће је препоставити да су као компензација за овакав вид „непријатности“, за време Хо Ши Минове званичне посете Совјетском Савезу, у мају – почетком јуна 1955, Ханоју дата додатна финансијска средства и материјална помоћ, без којих би економији ДРВ било јако тешко да реши задатке социјалистичке изградње⁵⁰.

Ускоро након одласка Хо Ши Мина из СССР-а Хрушчов, Булганин и Микојан отишли су у Београд ради „помирења“. Ханој се нашао у веома сложеној и збуњујућој позицији. Давши педесетих година безрезевну подршку линији Стаљина, сада је требало да објасне партијском активу, те и народу, због чега се све тако нагло окренуло у оценама Југославије.

У то време у ДРВ одвијала се, уз помоћ кинеских саветника, аграрна реформа коју је одобрио још Стаљин, а која се спроводила уз велике потресае и масовне репресије. Методи њеног спровођења у потпуности су се разликовали од изградње села у Југославији⁵¹.

На XX конгресу КПСС делегацију ПТВ водио је Чонг Тин, њен дугогодишњи генерални секретар и један од идеолога „аграрне реформе“, који је добио текст иступања Хрушчова о култу личности Стаљина ради упознавања⁵². У том извештају говорило се и о неправилној позицији Стаљина у односу на Југославију и Тита.

По доласку у Ханој „тајни извештај“ је размотран на специјално сазваном пленуму, а учесници су, пошто су саслушали Чонг Тина о ономе што се десило на двадесетом конгресу, били су потпуно збунени, те су након тога послали писмо у Москву под називом „О не-

⁴⁹ Совјетско руководство предложило је партијама које су улазиле у састав Коминформа да се одрекну резолуције из 1949. године о Југославији, но притом инсистирајући да су неправилна дејства предузеле обе стране конфликта. Види: Президиум ЦК КПСС, 1954–1964. Постановления. Т. 2 (Москва, РОССПЭН, 2004), 88–90.

⁵⁰ Види: И. А., Конорева И. Н., Селиванов *Документальная история советско-вьетнамских отношений*, 152–153.

⁵¹ Види: *Черная книга коммунизма* (Москва: Три века истории, 2001), 526–529; И.Н Селиванов. *Трудный диалог после XX съезда*, 60–64; B. Szalontai, „Political and Economic Crisis in North Vietnam. 1955–1956“, *Cold War History*, № 4, V. 5, (2005), 395–426.

⁵² Њему, као и другим вођама делегација „братских партија“ земаља социјализма, у ЦК КПСС су уручили нумерисани примерак извештаја.

ким питањима линије и развијања вијетнамске револуције” и замолили да у Хану дође неко од совјетских руководиоца ради додадних разјашњења⁵³.

Истовремено су о ситуацији у ДРВ у вези са жестоким мерама у аграрној реформи и чисткама у ПТВ стизала узнемирујућа писма, па је послат нови представник СССР-а М.В. Зимјанин⁵⁴.

Антијугословенска пропаганда стаљинистичких позиција прожимала је цео идејно-политички рад ПТВ, тако да је престројавање на нову линију било веома сложено.

Анастас Микојан разговара са Хо Ши Мином у Хану, април 1956.

Питање о успостављању званичних односа међу ДРВ и ФНРЈ било је постављено на иницијативу северновијетнамске стране за време боравка у Хану у априлу 1956. године члана Президијума ЦК КПСС, једног из најближих истомишљеника Хрушчова, Анастаса Микојана, посланог туда ради исправке екцеса у аграрној реформи и разјашњења XX конгреса⁵⁵.

За време једног из заседања Политбироа ЦК ПТВ, у којем Микојан није само присуствовао, него и узимао активно учешће, Хо Ши

⁵³ Види: ГАРФ. Ф. Р-5446. Оп. 98с. Д. 704. Л. 6–7.

⁵⁴ Информација из књиге: М. Бублеев, *Непобежденный* (Минск: Городец, 2007). Њен аутор, син Зимјанина, пренео је ту информацију од оца, који је умро 1995. године. У архиву потврде датог факта нису нађене, но може му се веровати.

⁵⁵ Детаљније о посети Микојана Хану види: И. Н. Селиванов, „Трудный диалог после XX съезда КПСС”, *Азия и Африка сегодня*, №9, (2013), 60–66.

Мин је информисао, да се југословенски амбасадор у КНР као одговор на обраћање амбасаде ДРВ у тој земљи о жељама да са ФНРЈ успостави дипломатске односе, одговорио у таквом духу, да је то питање „требало одложити”. У потпуности је могуће, да је то била реакција на одбијање Хо Ши Мина у току 1950. о сличном признању.

Совјетски гост је рекао вијетнамски колегама о значајном побољшању совјетско-југословенских односа. Микојан и лидери ПТВ су се договорили, да се амбасадор ДРВ у КНР при сусрету у Пекингу са југословенским колегом, њега пита о разлозима одлагања руководства ФНРЈ питања о одлагању успоставе дипломатских односа. Осим тога, северовијетнамски дипломата ће питати југословенског амбасадора да преда писмо Титу са жељом Хо Ши Мина, да он уквиру својих радних контаката за време боравка у Паризи и Делхиј „добрo одговори” његовој земљи⁵⁶.

Микојан је о обављеном саветовању у Ханоју, по повратку у Москву, информисао новог југословенског амбасадора у СССР В. Мићуновића, рекавши му, да су решења XX конгреса КПСС „била једнодушно подржана” руководством ДРВ („од стране вијетнамских другова”)⁵⁷.

Судећи по индиректним знацима, Хо Ши Мим и његово окружење није радовало зближавање Москве и Београда, исто као ни мирољубиви тонови према Јужном Вијетнаму, који је демонстрирао за време своје посете Микојан.

Тридесетог октобра 1956. године, у току веома критичних догађаја у Мађарској, у Совјетском Савезу била је обнародована Декларација владе Савеза СССР „О основама развијања и даљег утврђивања пријатељства и сарадње међу Совјетским Савезом и другим социјалистичким државама”, из садржаја који је следио, да се на пут изградње социјализма може ићи различитим путевима. По поштенom коментару А. Б. Едемског, Југославија је у том контексту постала први изузетак постојања социјалистичке земље изван јединствонг система, који је предводио Совјетски Савез, што је давало потенцијалне могућности другим земаљама социјалистичког лагера да траже друге путеве развијања и не обавезно при совјетском надзору⁵⁸.

За Москву, у нашем виђењу, та околности била је неприхватљива у условима „хладног рата”, из угла његових глобалних интереса.

⁵⁶ ГАРФ. Ф. Р-5446. Оп. 98с. Д. 704. Л. 115.

⁵⁷ Исто. Д. 702. Л. 178.

⁵⁸ А. Б. Едемский, *От конфликта к нормализации*, 8.

Закључак

Какве закључке можемо извести на основу размотреног од стране нас материјала?

Југославија и Северни Вијетнам стајали су одвојени у развоју совјетске политике према земљама „народне демократије”, која је у главном одређена специјалном природном односа између Кремља и њихових ауторитативних лидера- Јосипа Броза и Хо Ши Мина, према поузданој оцени једног западног аналитичара „крсташима комунизма”.

После почетка совјетско-југословенског конфликта за Стаљина односи лидера ове или те комунистичке или раднике партије ка „клики Тита” постали су скоро главни критеријум „пријатељства” ка Совјетском Савезу и од те позиције много је зависило даље пружање економске или друге врсте подршке.

За Хо Ши Мина нису били синоними концепт „сосцијалистички(народно демократски) лагер” и „совјетски блок”, је у последњи након 1948-1949. Југославија није ушла. После неких колебања у току 1948-1949 године и признања ДРВ од стране Совјетског Савеза почетком 1950. године, за њега је главно било очувања јединства у формату „совјетског блока”.

После XX конгреса КПСС и осуђивања култа личности Стаљина отвориле су се могућности за југословенско-северовијетнамско зближавање на бази „социјалистичких вредности”, што је објективно било у интересу Москве, која је стремилa очувању јединства међу државма, које су се изјасниле за „социјалистички пут”.

са руског превео Владимир Гујанчић

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРЕ

Необјављени извори:

Архив Југославије – фонд 837 (Кабинет председника Републике)
Руски државни архив друштвено-политичке историје (РГАСПИ)
Државни архив Руске Федерације (ГАРФ)

Објављени извори:

Југославија–СССР. Сусрети и разговори на највишем нивоу руковођаца Југославије и СССР. Т. 1. 1946–1964. Т. 2. 1965–1980 (Београд: Архив Југославије, 2014–2016).

Livre noir: faits et preuves des actes d'agression et d'annexion du Vietnam contre le Kampuchea (Phnom Phen: Ministère des Affaires Etrangères du Kampuchea Démocratique. 1978)

Le conflit Vietnam-Kampuchea (historique), (Hanoi: Ministère des Affaires Etrangères, 1979).

Штампа:

Литературная газета

Газета

Огонек

Исторический архив

Литература:

Бондарев, Никита В., *Загадка Тито: Московские годы Иосипа Броза (1935–1937 гг.)*. (Москва: ФИВ, 2012).

Бублеев, Михаил, *Непобежденный* (Минск: Городец 2007).

Гиренко, Юрий С., *Сталин-Тито* (Москва: Издательство политической литературы, 1991).

Джилас, Милован, *Лицо тоталитаризма* (Москва: Новости, 1992).

Едемский, Андрей Б., *От конфликта к нормализации. Советско-югославские отношения в 1953-1956 гг* (Москва: Наука, 2008).

Životić, Aleksandar, *Jugoslavija, Albanija i velike sile 1945–1961* (Београд: Institut za noviju istoriju Srbije, 2011).

Животич, Александар, „Советско-югославский конфликт и укрепление советского влияния в Албании 1948–1953 гг”. *Москва и Восточная Европа. Советско-югославский конфликт и страны советского блока. 1948–1953 гг. Очерки истории.*, ур. Т. В. Волокитина, А. С. Аникеев (Москва: Институт славяноведения РАН; Санкт Петербург: Нестор история, 2017), 326–348.

Ильинский, Михаил М., *Вьетнамский синдром. Война разведок* (Москва: Эксмо, Яуза, 2005).

Конорева, Ирина А., Селиванов, Игор Н., *Документальная история советско-вьетнамских отношений. 1945–1955* (Курск: КГУ, 2016).

Панцов, Алексндр В., Мао Цзэдун (Москва: Молодая гвардия, 2007).

Селиванов Игор Н., „Неудавшаяся акция против Хо Ши Мина”, *Вопросы истории*, №2, (2008), 86–111.

Селиванов Игор Н., „Чан Нгок Дан”, *Вопросы истории*, №4, (2013), 50–63.

Селиванов Игор Н., „Трудный диалог после XX съезда КПСС”, *Азия и Африка сегодня*, №9, (2013), 60–66.

Селиванов Игор Н., *Сталин, Хо Ши Мин, и «дело» Чан Нгок Дана* (Курск: КГУ, 2014).

Селиванов, Игор Н., „Это будет ценный подарок, который Вы сдаете нашей молодой партии...” (история создания учебного пособия для коммунистов Вьетнама), *Россия и АТР*, №3 (2015), 164–176.

Szalontai, Balazs, „Political and Economic Crisis in North Vietnam. 1955-1956”, *Cold War History*, № 4, V. 5 (2005).

Уест Р., Тумо. *Власт силе* (Москва: 2011).

Хрущев, Никита С., Люди. Годы. Власть. Кн. 3 (Москва: Московские Новости, 1999).

Черная книга коммунизма (Москва: Три века истории, 2001).

Prof. Dr. Igor Selivanov,

FACULTY OF HISTORY KURSK STATE UNIVERSITY

(RUSSIAN FEDERATION)

**THE «YUGOSLAV FACTOR» IN
SOVIET-VIETNAMESE RELATIONS (1948–1956)**
(Summary)

The issue of the «Yugoslav factor» influence over the development of the relations between the Soviet Union and the Democratic Republic of Vietnam has been revealed in the article. The events, happened from the beginning of Soviet-Yugoslavian conflict till the reestablishment of the normal relations between the Soviet Union and Yugoslavia, have been investigated. In 1948-1953 none of the communist leaders took the risk to sin against the Soviet leader in spite of the absurdness of accusing the Yugoslavian leaders. Vietnam did not fail to accuse Tito due to his attitude to Stalin. While investigating the problem of the split between Yugoslavia and other socialist countries including Vietnam, the data taken from the Russian archives have been used. The article describes how Vietnamese oppositionists, being communist party members, tried to use Stalin's accuse regarding Tito to draw an analogy between Tito and Ho Chi Minh. It was done to exacerbate the intraparty struggle within the Vietnamese liberation movement. These attempts were not successful as Stalin chose Ho Chi Minh and invited him to the Soviet Union in February 1950. Afterwards Ho Chi Minh started criticizing Yugoslavian political regime basing on the conclusions having done by the Soviet Union authorities.

After the condemnation of Stalin's personality cult in 1956, the possibilities for Yugoslavian and the North-Vietnamese rapprochement basing on «socialist values» appeared. It was in favor of Moscow which wished to keep the unity among the states having declared their «socialist choice».

KEY WORDS: *International relations, Yugoslavia, USSR, North Vietnam, Ho Shi Min, Stalin, Khrushchov, Tito*